

Ministry of Education and Science of Ukraine
**ODESSA NATIONAL ACADEMY OF
FOOD TECHNOLOGIES**

International Competition of
Student Scientific Works

BLACK SEA SCIENCE 2018

PROCEEDINGS

April, 4, 2018
ODESSA, ONAFT 2018

Ministry of Education and Science of Ukraine
Odessa National Academy of Food Technologies

International Competition of Student Scientific Works

BLACK SEA SCIENCE 2018

Proceedings

April 4, 2018

Odessa, ONAFT 2018

Міністерство освіти і науки України
Одеська національна академія харчових технологій

Міжнародний конкурс студентських наукових робіт

BLACK SEA SCIENCE 2018

Матеріали

4 квітня 2018 року

Одеса, ОНАХТ 2018

UDC 001(262.5):378.4.091.27(08)
BBC 421D221
B64

Editorial board:

Prof. B. Yegorov, D.Sc., Rector of the Odessa National Academy of Food Technologies, Editor-in-chief

Prof. M. Mardar, D.Sc., Vice-Rector for Scientific and Pedagogical Work and International Relations, Editor-in-chief

Dr. I. Solonytska, Ph.D., Assoc. Professor, Director of the M. V. Lomonosov Technological Institute of Food Industry, Head of the jury of «Food Science and Technology»

Dr. O. Kalaman, Ph.D., Assoc. Professor, Director of the G. E. Weinstein Institute of Applied Economics and Management, Head of the jury of «Economics and Administration»

Prof. V. Volkov, D.Sc., Head of the Department of Applied Mathematics and Programming, Head of the jury of «Automation»

Prof. S. Artemenko, D.Sc., Head of the Department of Computer Engineering, Head of the jury of «IT Technologies and Cybersecurity»

Prof. B. Kosoy, D.Sc., Director of the V. S. Martynovsky Institute of Refrigeration, Cryotechnology and Ecoenergetics, Head of the jury of «Renewable Energy Sources and Environmental Protection»

Prof. L. Morozyuk, D.Sc., Professor of the Department of Cryogenic Engineering, Head of the jury of «Refrigerating Machines and Equipment»

Dr. V. Kozhevnikova, Ph.D., Assistant Professor of the Department of Hotel and Catering Business, ONAFT, Technical Editor

Black Sea Science 2018: Proceedings of the International Competition of Student Scientific Works, April 4, 2018, Odessa / Odessa National Academy of Food Technologies; B. Yegorov, M. Mardar (editors-in-chief.) [*et al.*]. – Odessa: ONAFT, 2018. – 827 p.

Proceedings of International Competition of Student Scientific Works «Black Sea Science 2018» contain the works of winners of the competition.

The author of the work is responsible for the accuracy of the information.

ISBN 978-966-289-181-2

Odessa National Academy of Food Technologies

УДК 001(262.5):378.4.091.27(08)
ББК 421D221
В64

Редакційна колегія:

Єгоров Б.В. – д.т.н., професор, ректор Одеської національної академії харчових технологій, відповідальний редактор

Мардар М.Р. – д.т.н., професор, проректор з науково-педагогічної роботи та міжнародних зв'язків, відповідальний редактор

Солоницька І.В. – к.т.н., доцент, директор технологічного інституту харчової промисловості ім. М.В. Ломоносова, голова журі напрямку «Харчова наука і технологія»

Каламан О.Б. – к.е.н., доцент, директор інституту прикладної економіки та менеджменту ім. Г.Е. Вейнштейна, голова журі напрямку «Економіка і управління»

Волков В.Е. – д.т.н., професор, зав. кафедри прикладної математики і програмування, голова журі напрямку «Автоматизація»

Артеменко С.В. – д.т.н., професор, зав. кафедри комп'ютерної інженерії, голова журі напрямку «ІТ технології та кібербезпека»

Косой Б.В. – д.т.н., професор, директор інституту холоду, кріотехнологій та екоенергетики ім. В.С. Мартиновського, голова журі напрямку «Відновлювані джерела енергії та охорона навколишнього середовища»

Морозюк Л.І. – д.т.н., професор кафедри кріогенної техніки, голова журі напрямку «Холодильні машини і установки»

Кожевнікова В.О. – к.т.н., асистент кафедри готельно-ресторанного бізнесу, технічний редактор

Black Sea Science 2018: Матеріали Міжнародного конкурсу студентських наукових робіт, 4 квітня 2018 р., Одеса / Одеська національна академія харчових технологій; Б. В. Єгоров, М. Р. Мардар (відп. ред.) [та ін.]. – Одеса: ОНАХТ, 2018. – 827 с.

Збірник включає матеріали робіт переможців Міжнародного конкурсу студентських наукових робіт «Black Sea Science 2018».

За достовірність інформації відповідає автор публікації.

Organizing committee:

Prof. Bogdan Yegorov, D.Sc., Rector of Odessa National Academy of Food Technologies, Head of the Committee

Prof. Maryna Mardar, D.Sc., Vice-Rector for Scientific and Pedagogical Work and International Relations of Odessa National Academy of Food Technologies, Deputy Head of the Committee

Prof. Stefan Dragoev, D.Sc., Vice-Rector on Research and Business Partnerships of University of Food Technologies (Bulgaria)

Prof. Baurzhan Nurakhmetov, D.Sc., First Vice-Rector of Almaty Technological University (Kazakhstan)

Prof. Andrzej Kowalski, Dr. habil., Director of Institute of Agricultural and Food Economics (Poland)

Dr. Olivera Djuragic, Ph.D., Director of Scientific Institute of Food Technology of University of Novi Sad (Serbia)

Prof. Mircea Bernic, Dr. habil., Vice-Rector on Research and Doctorate of Technical University of Moldova (Moldova)

Prof. Jacek Wrobel, Dr. habil., Rector of West Pomeranian University of Technology (Poland)

Prof. Michael Zinigrad, D.Sc., Rector of Ariel University (Israel)

Dr. Mei Lehe, PhD, Vice-President of Ningbo Institute of Technology, Zhejiang University (China)

Prof. Plamen Kangalov, Ph.D., Vice-Rector on Education of “Angel Kanchev” University of Ruse (Bulgaria)

Dr. Alexander Sychev, Ph.D., Assoc. Professor of Sukhoi State Technical University of Gomel (Belarus)

Dr. Hanna Lilishentseva, Ph.D., Assoc. Professor, Head of the Department of Merchandise of Foodstuff of Belarus State Economic University (Belarus)

Prof. Heinz Leuenberger, Ph.D., University of Applied Sciences and Arts Northwestern Switzerland (Switzerland)

Організаційний комітет:

Сторов Богдан Вікторович – д.т.н., професор, ректор – Одеська національна академія харчових технологій – голова оргкомітету

Мардар Марина Ромиківна – д.т.н., професор, проректор з науково-педагогічної роботи та міжнародних зв'язків – Одеська національна академія харчових технологій – заступник голови оргкомітету

Драгоєв Стефан Георгієв – д.т.н., професор, проректор з наукової роботи і бізнес партнерства – Університет харчових технологій (Болгарія)

Нурахметов Бауржан Кумаргалієвич – д.т.н., професор, перший проректор – Алматинський технологічний університет (Казахстан)

Ковальські Анджей – доктор-хабілітат, професор, директор інституту економіки сільськогосподарської та харчової промисловості – Інститут сільськогосподарської та продовольчої економіки (Польща)

Дюрагіц Олівера – доктор, директор інституту харчових технологій – Університет в м. Нові Сад (Сербія)

Бернік Мірча – доктор-хабілітат, професор, проректор з наукової роботи та докторантури – Технічний університет Молдови (Молдова)

Вробель Яцек – доктор-хабілітат, професор, ректор – Західнопоморський технологічний університет (Польща)

Зініград Михайл – доктор наук, професор, ректор – Аріельський університет (Ізраїль)

Лехе Мей – доктор, віце-президент – Технологічний інститут Нінбо Чжэцзянського університету (Китай)

Кангалов Пламен – професор, доктор, проректор з навчальної роботи – Русенський університет «Ангел Канчев» (Болгарія)

Сичев Олександр Васильович – к.т.н, доцент, проректор з навчальної роботи – Гомельський державний технічний університет ім. П. Й. Сухого (Білорусь)

Лілішенцева Анна Миколаївна – к.т.н, доцент, зав. кафедрою товарознавства продовольчих товарів – Білоруський державний економічний університет (Білорусь)

Леунбергер Хайнц – доктор, професор – Університет прикладних наук і мистецтв Північно-західної Швейцарії (Швейцарія)

**DEVELOPMENT OF YOUTH ENTREPRENEURSHIP BY THE
WAY STARTUP-MOVEMENT SUPPORT IN UKRAINE**

Author – Semenov A.

Supervisor – Kushnir T.

Kharkiv State University of Food Technology and Trade

The theme of the youth start-up movement is relevant today because in the context of the global crisis in Ukraine, it is the young people who are the main strategic resource of future development, have a higher risk of inclination, innovative thinking, and respond more quickly to any changes in the market. Owning the latest technology and creativity gives them additional opportunities and impulses to start their own business, launch a startup in the modern information society.

The purpose of the work is to study the phenomenon of start-up movement and mechanisms for its support in the context of the development of youth entrepreneurship.

The goal set has led to the following tasks of scientific work: the study of the essence of startups, characteristics, varieties, stages of development; familiarization with the mechanisms of support of startup initiatives in Ukraine and foreign experience in this area; outline of perspective directions of development of youth entrepreneurship on the basis of implementation of startup projects.

The work consists of an introduction, three chapters, conclusions and a list of used literature. The first chapter explains the essence of the startup-movement as a phenomenon in recent years. The second section is devoted to the coverage of state regulation and support for the development of start-up movement in Ukraine, taking into account the strategic benchmarks of the developed countries. The third chapter deals with the programs, measures aimed at developing youth's thirst for entrepreneurship, acquisition of knowledge and practical skills in the business sector, and provides perspective directions for supporting start-ups of initiatives as an innovative form of youth entrepreneurship by the City Council.

**РОЗВИТОК МОЛОДІЖНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА
ШЛЯХОМ ПІДТРИМКИ СТАРТАП-РУХУ В УКРАЇНІ**

Автор – Семенов А.А.

Керівник – Кушнір Т. Б.

Харківський державний університет харчування і торгівлі

Вступ

Практика розвинених країн показує, що ключовою точкою зростання економіки держави є сектор малого та середнього бізнесу, особливо в інноваційній сфері. Саме цьому сектору економіки відводиться сьогодні головна роль в процесі формування середнього класу підприємців, здатного стати надійною опорою українського суспільства. Стратегічним ресурсом для розвитку малого та середнього підприємництва є молодіжне підприємництво, яке, крім того, сприяє професійній та особистісній самореалізації молодих людей, зміцненню їх матеріального становища та рішенню проблеми трудової зайнятості. Креативність та активна ініціативність молодого покоління сприяє появі багатьох нових ідей для бізнесу, які відповідно оформлюються у вигляді стартапів. Саме реалізація стартапу багато в чому вирішує питання розвитку малого бізнесу в країні, а на перспективу країна отримає великі компанії з наукоємкою продукцією, та розвинений підприємницький сектор.

Ми вже не можемо уявити XXI століття без стартапів. Цікаві винаходи з'являються щодня, а обговорення теми стартап-руху на сьогодні доволі актуальне. Це підтверджується тим, що до формування відповідних стартап-платформ долучилися зараз багато зацікавлених представників різних сфер, кожен з яких пов'язаний із стартапами або розвитком бізнесу, це і вищі навчальні заклади, представники влади, технопарків, торгово-промислових палат, підприємницьких структур, бізнес-шкіл, досвідні бізнесмени та початківці у бізнесу. Отже, вивчення розвитку та підтримки стартап-руху, особливо у молодіжному середовищі, є доцільним та своєчасним.

Проблемам молоді та молодіжного підприємництва присвячено наукові праці таких вітчизняних вчених як Головатий М., Головенько В., Демченко І., Комарова Н., Костенко О., Немирівський Я., Пустовойт О. та ін. Дослідженням стартапів займалися вчені, а також бізнесмени, які починали власну діяльність із заснування стартапу. Найбільш відомими є праці таких науковців як Райнер Л., Ріс Е., Грехем П., Пітер Т., Дорф Б., Вонг Д., Бучацький Е., Казнок Б., Пономарев Д., Корнух О., Євсейчев А., Каширин А., Пікуль В., Мрихіна О. та ін. Проте, незважаючи на численні публікації, проблемам молодіжного стартап-руху в Україні приділено недостатньо уваги.

Метою роботи є дослідження феномену стартап-руху та механізмів його підтримки у контексті розвитку молодіжного підприємництва.

Поставлена мета зумовила вирішення наступних завдань наукової роботи: вивчення сутності стартапів, характерних ознак, різновидів, етапів розвитку; ознайомлення з механізмами підтримки стартап ініціатив в Україні та іноземним досвідом у цій сфері; окреслення перспективних напрямків розвитку молодіжного підприємництва на підставі впровадження стартап проектів.

Об'єкт дослідження – стартап-рух у контексті молодіжного підприємництва. Предмет дослідження – розвиток молодіжного підприємництва через підтримку стартап-руху.

Теоретичною основою роботи стали наукові праці вітчизняних і зарубіжних фахівців за досліджуваною проблемою, законодавчі та нормативні акти України. У роботі використано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження. Методологічною основою дослідження стали загальнонаукові методи проведення комплексних економічних досліджень – методи логічного та історичного підходів до пізнання економічних явищ, аналізу та синтезу, систематизації та узагальнення для обґрунтування теоретичних положень; економіко-статистичного для комплексного дослідження динаміки розвитку молодіжного підприємництва та стартап руху.

Результати проведеного дослідження було представлено на трьох студентських наукових конференціях з публікацією тез та опубліковано статтю у збірці наукових праць здобувачів вищої освіти. Також автор має низку сертифікатів та дипломів щодо участі у заходах різного рівня з означеної тематики, та акт впровадження у діяльність органів місцевого самоврядування.

1. Сутність стартапу: визначення, характерні риси, різновиди та етапи розвитку

У словарний запас більшості українців слово «стартап» (з англ. startup company, початок процесу) ввійшло відносно недавно. Визнають, що з'явилося це поняття у 1930 рр. в Америці, коли два студента заснували маленький «Start Up» (нині – Hewlett-Packard), у 1976 р. було використане Forbes і у 1977 у Business Week для позначення компаній з короткою історією операційної діяльності.

Сутність «стартапу» тлумачать по різному. Ще й досі немає єдиного визначення стартапу навіть серед людей, які знають і відчувають що це, так би мовити, із середини. Деякі думають, що це інноваційне підприємство, дехто тлумачить його як спосіб життя та мислення, деякі вважають, що це фільм [1, с. 275]. Так, відомі дослідники та

практики стартапу визнають його переважно як об'єкт, а не процес, та наводять наступні визначення цього поняття:

людський інститут, спроектований для створення нового продукту або сервісу в умовах критичної невизначеності, зазначає Е. Піс, відомий американський підприємець, піонер руху «Ощадливий стартап», відомий блогер в сфері бізнесу високих технологій [2];

нова компанія на початку свого розвитку, яка створюється для реалізації перспективної ідеї з метою отримання високого прибутку [3];

процес виходу на ринок новоствореного інноваційного підприємства у короткотривалий термін і з мінімальними капіталовкладеннями; новостворені компанії, які знаходяться на стадії розвитку й будують свій бізнес на основі нових інноваційних ідей, або на основі технологій, які нещодавно з'явилися [4];

компанія з короткою історією операційної діяльності; тимчасова структура, яка займається пошуками масштабної, відтворювальної та рентабельної бізнес-моделі [5];

бізнес-структура, запорукою успіху якої є залучення інвестицій в реалізацію оригінальних власних ідей щодо впровадження нових технологій та/чи виведення на ринок інноваційних продуктів [6];

компанія щойно утворена, володіє дослідними зразками, намагається організувати виробництво й вихід продукції на ринок [7];

нова компанія (проект), що має обмежений набір матеріальних, але значний потенціал інтелектуальних ресурсів, яка будує бізнес на основі інноваційної ідеї або інноваційних технологій і перебуває у фазі виходу на ринок [8];

командні проекти, які здатні в умовах критичної невизначеності знайти повторювальну і масштабовану бізнес-модель швидкого економічного зростання [9].

Таким чином, ураховуючи вищенаведені визначання та думки відомих підприємців, наприклад американця Стіва Бланка, який заснував вісім успішних стартапів, та вважається хрещеним батьком Кремнієвої долини (стартап – це організація сформована для пошуку повторюваної і масштабованої бізнес-моделі), або Пола Грема, засновника Y Combinator, творця Yahoo! Store та автора книги «Хакери та Художники» (стартап – це компанія, спроектована з метою швидкого зростання), можна погодитись, що стартап – це нещодавно створена або така, що знаходиться в процесі створення, компанія, організація, бізнес-структура, бізнес-модель, функціонування якої базується на інноваційній ідеї та командній роботі в умовах критичної невизначе-

ності з метою отримання високого прибутку та здатності до масштабування. Традиційно більшість стартапів реалізуються в сфері інформаційних технологій, проте вони можуть відноситись до будь-якої області ринку.

Виділяють такі характерні риси стартапу [1-10]: курс на новий продукт, тобто інноваційність; в основі стартапу цікава, новаторська та унікальна бізнес-ідея; проблеми з фінансуванням за умов обмеженості матеріальних ресурсів для початкових інвестицій з боку ініціаторів стартапу, потреба в сторонніх інвестиціях; висока швидкість розвитку проекту й максимально ефективно просування компанії на ринку; короткостроковий період запуску проекту, коротка історія операційної діяльності, але швидкий розвиток; здатність до адаптації; впевненість у проекті та його гнучкість з урахуванням потреб ринку; низькі шанси на успіх; наявність здатності бізнес-моделі стати масштабованою, бути повтореною і розширеною; нелегальність (нове підприємство (проект) може бути незареєстрованим у відповідних органах влади); успішність в компанії (проекті) значною мірою залежить від зусиль засновників та їхнього інтелекту; ініціативна група працює за ідею, а не заради прибутку; стартапери ставлять на карту все, що можливо переважно у молодому віці. Варто погодитись, що стартап починається з ідеї продукту, який лежить в основі бізнесу. Проте для успіху цього замало, також необхідні ресурси, маркетинг інновацій та команда інноваторів.

Щодо інноваційного розвитку економіки країни, згідно з даними Глобального індексу інновацій (The Global Innovation Index), Україна в 2017 році зайняла 50 місце в рейтингу 127 країн світу за рівнем розвиненості інновацій. Лідуючі позиції на світовому інноваційному ринку займають Швейцарія, Швеція, Нідерланди, Сполучені Штати Америки, Великобританія [11]. У 2016 році це було 56 місце, тому ми бачимо прогрес, але ще досить низькі показники інноваційності економіки.

Оскільки, стартап відрізняється від традиційного бізнесу та повністю не вивчений, не існує єдиної погодженої думки щодо етапів його розвитку (так як кожен стартап має свою індивідуальну історію). При цьому різні науковці виділяють різні етапи розвитку стартапу, наприклад, зародження – запуск – зростання – розширення – вихід [1], зародження – становлення – стадія раннього зростання – поширення – стиглості [3], SEED («посівна») – STARTUP («стартап») – EARLY STAGE / EARLY GROWTH («раннє зростання») – EXPANSION

(«розширення») – MEZZANINE («проміжна»), EXIT («вихід») [7], але всі одногосно схилиються до того, що все починається з ідеї, яка проходить етапи зародження, становлення, запуску, розширення, при цьому важливими етапами є формування команди, пошук інвесторів, виходу на ринок.

Вивчені автором етапи різних моделей стартапів [1-10, 12], показали, що у переважній більшості літературних джерел стартапи характеризують як окремий бізнес (але може бути і афілійований, тобто всередині великих корпорацій), що починає працювати з нуля, від зародження ідеї до виходу товару (послуги) на ринок, зрозуміло, що ядром стартап-проекту є новаторська ідея, яка не має матеріального втілення, а існує на папері або на словах. Від ексклюзивності ідеї залежить життєздатність стартапу, чим вона унікальніша, заснована на фундаментальних дослідженнях або обумовлена потребами практики, тим довший життєвий цикл новоствореного продукту, а відповідно і його економічна ефективність. Обов'язковою складовою стартап-проекту є залучення необхідних ресурсів (інтелектуальних та фінансових), які мають бути своєчасно залучені та сформовані. Наявність команди цілеспрямованих професіоналів, що будуть працювати над втіленням ідеї в життя, забезпечує її генерацію, реалізацію в інноваційний продукт, розробку стратегії розвитку стартапу, планування, ефективне управління, забезпечення необхідними ресурсами тощо. Притягнені фінансові ресурси повинні своєчасно, поступово планомірно забезпечувати кожен етап інноваційного проекту, як з початкової стадії його формування, так і на кінцевій стадії маркетингового просування продукту на ринку.

Проведений аналіз дозволяє визначити, що стартапи мають спільні риси з підприємствами малого бізнесу: вони зазвичай створюються підприємцями-початківцями, є невеликими за розміром, мають нестійке положення на ринку, працюють в умовах високого ризику та потребують зовнішніх інвестицій [13]. Тільки у сукупності інноваційна ідея, команда, фінансові ресурси та маркетинг просування продукту на ринку як неодмінні складові та різні етапи створення стартап-проекту дають синергетичний ефект.

2. Підтримка стартап-руху як інноваційної форми молодіжного підприємництва

На сучасному етапі розвитку підприємництва спостерігається значне піднесення у розвитку українських стартапів, які досить

швидко розвиваються і мають багато користувачів. Завдяки появі та широкому доступу до Інтернету, багато інновацій почали вироблятися стартапами, засновники яких не бояться зруйнувати статус-кво (тобто повернення до початкового стану), оскільки існуючі корпоративні стратегії вже не відповідають вимогам економіці, що швидко змінюється. Легкість глобального доступу до клієнтів по всьому світу, а також швидке освоєння технологій споживачами і бізнесом дозволило стартапам зростати прискореними темпами [14].

У ЗМІ є безліч історій успіху українських стартапів. Унікальне програмне забезпечення, «розумні» гаджети, технології, створені українцями, – вони залучають чималі інвестиції і викликають захоплені відгуки співвітчизників. Обсяг венчурних інвестицій в українські стартапи в 2017 році виріс в три рази, склавши 300 млн. дол. Про це повідомляється на сторінці Міністерства економічного розвитку і торгівлі в Twitter [15].

Світовий досвід свідчить, що державна підтримка інноваційних стартапів відіграє ключову роль у їхньому зростанні та успішному розвитку. Керівництво ЄС та уряди її країн-членів: Німеччини, Франції, Фінляндії, Австрії, Ірландії, Швеції, Норвегії та інших, продовжують запроваджувати різноманітні програми підтримки інноваційних стартапів, надаючи компаніям кредити на пільгових умовах під проекти, податкові пільги, гранти для студентів, випускників і підприємців та створюючи сприятливе середовище для венчурних інвесторів. Нові члени ЄС – Польща, Чеська Республіка, Литва, Угорщина також долучилися до цього процесу.

Що ж до нашої країни, то ринок стартапів на даний момент переживає стадію становлення. Населення України складає біля 42 млн. чоловік, проникнення інтернету – 64,8% (дані Інтернет Асоціація України, квітень 2017 року) [16]. Український онлайн-ринок не перенасичений ні в одному сегменті, що дає можливість для українських компаній зайняти вільні ніші і вести успішну конкурентоспроможну діяльність.

Незважаючи на економічний спад, за оцінками експертів, у 2017 р. спостерігалася рекордна сума інвестицій в українські стартапи як за сумою (обсяг венчурних інвестицій 300 млн. дол. [1], та майже 2 млн. дол. на краудфандінгових платформах [17]), так і за кількістю угод.

За результатами досліджень Української асоціації венчурного капіталу та прямих інвестицій, тільки за перших 7 місяців 2017 року Україна стала однією з «найбагатших» на успішні краудфандінгові

кампанії в історії українських стартапів. Відзначається, що з початку 2017 року був запущено 35 кампаній на Kickstarter і Indiegogo – найбільш популярних світових краудфіндингових платформах. Велика частина проектів (83%) успішно зібрали необхідні суми, майже 2 млн доларів що в чотири рази більше загальної початкової мети.

Найбільш успішними кампаніями в 2017 році за критерієм співвідношення заявленої мети і зібраних коштів стали [17]:

1 – Jollylook (екологічна фотокамера для миттєвих знімків), яким вдалося зібрати 377 тис. дол. замість 15 тис. дол. заявлених спочатку.

2 – Senstone (модний кулон для перетворення голосових заміток в текст) – сумарно проект підняв 370 тис. дол.

3 – UGEARS Hurdy-Gurdy (унікальні механічні музичні моделі) – вдалося зібрати понад 290 тис. дол.

Український стартап UniExo (роботизований екзоскелет для реабілітації рухів кінцівок людей) потрапив до ТОП-25 на конкурсі Robot Launch 2017 швейцарського сайту Robohub, де у процесі голосування досягав перших сходинок рейтингу [18].

Нині в Україні працює більше 30 інвесторів. Усе це свідчить як про інвестиційну привабливість інноваційних рішень малого бізнесу в Україні, так і про перспективність нових продуктів щодо завоювання зовнішніх ринків. Однак, в Україні дотепер відсутні не лише інструменти державної підтримки інноваційних стартапів, а й формалізоване визначення у нормативно-законодавчому полі терміну «стартап-компанія» [19].

Розвитку ринку стартапів України перешкоджають наступні чинники [14, с. 66; 18]: 1. Низька платоспроможність населення. 2. В країні відсутня велика клієнтська база, що не дозволяє створювати дорогі проекти. 3. Більшість українських проектів спрямовані на внутрішній ринок, що унеможлиблює застосування проектів на глобальному рівні. 4. Стартап-проекти українських компаній своєю масштабністю та бюджетом поступаються проектам Росії, Європи, США та Азії. 5. Існуюче законодавство не дає можливість розвитку стартап-проектів. Нераціональна система оподаткування та недосконалість законів про малому та середньому бізнесі гальмують розвиток ринку і робить неможливим його відкрите функціонування. 6. Більшість українських, зокрема IT-компаній, змушені орієнтуватися на зарубіжні ринки і розробляти продукти для західних клієнтів, використовуючи країну в якості «будмайданчика». 7. Ринок стартапів України не прозорий, а інвестиції на ринку мають прихований характер.

На початку поточного року Міністерство Культури оприлюднило інформацію про початок фінансування українських стартап-проектів і вже виділило 4 млн.грн. на реалізацію перших 8. Проекти переможців передбачають проведення подій, створення або облаштування культурних об'єктів на території населених пунктів, які отримують методичну допомогу в розробці концепції стартапа і супровід під час його реалізації. Обов'язковою умовою проекту є його співфінансування органами місцевої влади [20].

Також, Кабінет Міністрів схвалив розпорядження "Про схвалення концепції розвитку цифрової економіки і суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації", у якому одним з прерогативних видів і способів розвитку економіки України може вважатися стартап.

В Україні функціонує створений у 2013 році постійно діючий бізнес-інкубатор «First Capital», ціллю якого є формування у молоді підприємницького мислення, сприяння та допомога у розвитку стартапів, їх впровадженні та залучення зарубіжних інвестицій [21].

FP7, Horizon 2020, COSME – це програми ЄС із мільйонними бюджетами для підтримки бізнесу та інновацій, зокрема в Україні. 2015 року наша країна стала асоційованим членом Рамкової програми Європейського Союзу з досліджень та інновацій «Горизонт 2020». Це членство надало українським учасникам рівноправний статус з європейськими партнерами [22].

Яскравим прикладом, де державна підтримка зіграла ключову роль у становленні інноваційних стартапів та стимулюванні розвитку високотехнологічного сектору національної економіки, є Ізраїль. Уряд країни, у доповнення до програм підтримки запровадив широкий спектр підкріплюючих умов, пов'язаних, зокрема, із покращенням загальноекономічного, податкового та нормативно-правового середовища, посилення інноваційного потенціалу, підприємницької культури та режиму інтелектуальної власності [23].

В Україні на державному рівні для підтримки стартапів не створено нічого подібного. Однак, запроваджуються конкурси стартапів на базі державних інститутів, наприклад, НМК «Інститут післядипломної освіти» НТУУ «КПІ», Національного університету «Львівська політехніка», а також реалізується приватна ініціатива – Vernadsky Challenge [19].

Зважаючи на відсутність державної програми, зазначені ініціативи є лише одиничними випадками підтримки стартапів, бо започатку-

вання будь-яких заходів вимагає попередньої оцінки масштабу проблеми та обґрунтування шляхів її розв'язання.

Основною проблемою розвитку стартапу є пошук фінансування для розвитку нової бізнес-ідеї. Фінансування стартапів здійснюється за допомогою різних способів, при цьому може відбуватися синтезування декількох способів одночасно. Основні з них: краудфандинг – це кооперування людей, які добровільно об'єднують свої гроші або інші ресурси, як правило через Інтернет, щоб підтримати зусилля інших людей або організацій, зокрема стартапу; бізнес-ангели – це індивідуальні інвестори, професійні нетворкери та незалежні консультанти, які допомагають отримати не тільки цінні знання, але і гроші, працюють паралельно з компаніями – інкубаторами, однак їхні послуги дещо відрізняються від аналогічних організацій; бізнес-інкубатори (бізнес-акселератори) – це освітні проекти, які беруть в організаційний та фінансовий обіг потенційно успішні стартапи. Молоді підприємці (стартапери), які пройшли конкурсний відбір, набувають не тільки корисний досвід і знання про ведення бізнесу, але і заручаються підтримкою своїх наставників на роки вперед.

Усі ці загальновідомі форми починають активно з'являтися і розповсюджуватись в Україні. До того ж щодо молодіжного середовища позитивною рисою є висока креативність талановитої молоді, але заважає невміння стратегічно планувати, нетехнологічність і низька культура, відсутність правил гри. Для успіху країни необхідно вчитися грати по правилах міжнародного бізнесу, більше говорити позитивного про свою країну у світі, більше вірити в неї. Треба сфокусуватися не на складних специфічних рішеннях для окремих бізнесів, а на ультрасучасних технологіях та масштабованих простих ідеях, які можна запатентувати. Дух підприємливості великий, він з народження закладений у ДНК, але він спить і прокинається при надзвичайних загрозах: Майдан, війна тощо [24].

Для масового запуску стартапів серед молоді необхідно подолати зневіру, комплекс меншовартості, страх невдачі. Необхідне глобальне бачення, якого сьогодні немає, та історії успіху, яких сьогодні багато, але вони залишаються невідомими більшості українців, не формуючи нові соціальні моделі успіху. Це завдання і для підприємців, і для громадських активістів, і для журналістів [24].

Таким чином, підтримка стартап-руху як інноваційної форми молодіжного підприємництва відбувається поки ще на рівні громадськості, освітніх проектів у ВНЗ, створених бізнес-утворень та інших

заходів. Але на законодавчому рівні необхідні ініціативи щодо впровадження інноваційних ідей, щоб законодавство надавало допомогу у правовому полі, а не ставало перепорою на шляху до впровадження стартап-ініціатив.

3. Напрями розвитку молодіжного підприємництва на підставі впровадження стартап проектів

На сьогоднішній день потенційні молоді підприємці, окрім вільного доступу до інформації за допомогою Інтернету, мають багато інших можливостей для здобуття знань та практичних навичок у сфері бізнесу. На базі багатьох ВНЗ проходять різноманітні тренінги, лекції, науково-практичні конференції, спрямовані на здобуття визначених вмінь та на розвиток у молоді жаги до підприємництва. Наприклад, у Харківському регіоні, діє відома Каразінська бізнес-школа, як окрема кафедра університету ім. В.Н. Каразіна, яка займається підготовкою студентів до роботи у бізнес-середовищі. На базі цієї кафедри щороку проводиться Karazin Business Challenge, конкурс стартап-проектів для учнів останніх класів. Постійно проводяться різноманітні лекції та практикуми також на базі Харківського національного економічного університету, які мають різноманітну спрямованість, починаючи від базових знань у сфері маркетингу та закінчуючи деякими постулатами капіталовкладень. Можна виділити проект Kuznets startup battle, який так само є конкурсом стартапів, але вже для студентів. Окремо слід відзначити проекти особистісного розвитку, такі як «Лекторіум», «SdPlatform», «School platform», метою яких є цілковитий розвиток молоді у будь яких напрямках, серед них – одним із пріоритетних є саме підприємництво, бізнес та фінанси.

У кінці 2017 року вперше в історії Програми Темпус та Еразмус+ за напрямом КА2: Розвиток потенціалу молоді до фінансування рекомендували проект “Вищі навчальні заклади для молодіжного підприємництва”, в якому саме український університет – Харківський держаний університет харчування та торгівлі – виступає як грантоотримувач і координатор проекту. Ідея проекту полягає в активізації молодіжного підприємництва в контексті європейської інтеграції як всередині країн, так і між країнами Східного партнерства та ЄС з використанням досвіду створення успішних бізнес-моделей в країнах Східного партнерства [25, 26].

Відходячи від офіційних навчальних закладів та заходів, які проводяться на базі навчальних закладів, слід згадати: міжнародну спілку

підприємців «Бізнес Молодість», яка допомагає великій кількості молодих людей знайти себе у бізнес-сфері; школу лідерства «МОСТ», яка цілком спрямована на розвиток у молоді навичок, необхідних для створення бізнесу; школу малого та середнього підприємництва, яка сприяє розвитку підприємництва за рахунок надання якісних своєчасних знань та практичних ефективних навичок підприємцям з різним рівнем досвіду за підтримки фонду Василя Хмельницького (K.Fund); а також різноманітні інші біржі, школи та навчальні сайти грантрайтингу, фандрайзингу та стартапів, які дуже розповсюджені в Інтернеті.

У місті Харкові реалізується програма «Молодь Харкова» на період 2018-2021 рр., метою якої є забезпечення реалізації державної молодіжної політики в м. Харкові як одного з пріоритетних напрямків діяльності органів місцевого самоврядування, спрямованого на створення сприятливих політичних, соціальних, економічних, законодавчих, фінансових та організаційних умов для життєвого самовизначення, становлення, всебічної самореалізації молодих людей в інтересах сталого розвитку та конкурентоспроможності м. Харкова, вирішення актуальних проблем молоді [27]. Програма у цілому спрямована на активне залучення молоді у процеси самовдосконалення та особистісного творчого розвитку, у тому числі створення сприятливого середовища для забезпечення зайнятості молоді.

У Харківській області стартап рух розвивається стрімко вже з 2015 року. Проект «Kharkiv StartUp Factory» спрямований на створення умов для розробки, розвитку та реалізації молодіжних стартапів у сфері інформаційно-телекомунікаційних технологій шляхом впровадження на Харківщині системи навчання та просування бізнес-ідей та наукових розробок. Організаторами проекту виступили Харківська обласна державна адміністрація спільно з Харківським національним університетом радіоелектроніки, проектом KarazinStartups та Харківською обласною спілкою «Молодіжні ініціативи» [28].

У 2017 році на Харківщині був започаткований проект «Рука допомоги», у рамках якого було інвестовано 1 млн. 62 тис грн. у 18 різних стартапів. Крім того, повідомляє ОДА, 230 безробітних Харківської області, які заявили про свою участь у пілотному проекті, влаштувалися на нову роботу, а 139 взяли участь у громадських роботах [29]. Харківський ІТ-кластер за підтримки Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна реалізував проект «Kharkiv IT Unicorns 2017 Startup Space!», спрямований

на підвищення професійних бізнес-навичок, розвиток стартап-руху серед молоді, підвищення підприємницької культури [30]. Також, Міський департамент у справах сім'ї, молоді та спорту проводив у 2017 році у Харкові конкурс молодіжних, сімейних і гендерних проектів [31].

В Одесі та Харкові стартував «Новий відлік-3» – проект, метою якого є підтримка стартапів, розвиток та відновлення підприємницької діяльності для внутрішньо переміщених осіб, учасників АТО та членів їх родин [32].

За допомогою усіх цих державних, громадських, суспільних ноутворень велика кількість ідей втілюється у життя кожного дня і просто таки на очах відбувається збільшення кількості молодих підприємців, що призведе до суттєвого збагачення бюджету країни від отриманих податків і, як наслідок, економічного підйому та зміцнення економічного потенціалу країни.

Але це стане можливим тільки у випадку зацікавленості міських та обласних органів управління та їх подальших намагань у напрямку мотивації молодого населення до створення легального бізнесу. Бо головним недоліком, наприклад, бізнесу в Інтернеті є те, що велика кількість власників не реєструють свій бізнес і таким чином «працюють у тіні», що є великою проблемою для розвитку економіки країни.

Отже завданням влади є вмотивування молодих людей не просто починати свій бізнес, а починати його легально, сплачуючи податки та не відчуючи страху перед податковою інспекцією за приховування прибутків.

Цими питаннями, наприклад на Харківщині, займається Молодіжна рада, створена при Харківському міському голові з метою залучити молодь до вирішення різних питань міста. До неї кожен 2 роки обирають біля 200 молодих та креативних дівчат та хлопців, розподілених у 8 комісій за різними напрямками, які окрім свого основного призначення особливу увагу приділяють розвиткові молодіжного підприємництва та працевлаштуванню молоді.

Окрім цього на Харківщині активно працюють такі організації, як Молодіжний парламент Харківської області, Харківський обласний фонд «Молодіжні перспективи», Харківська обласна молодіжна організація «Союз молодих підприємців», Харківська обласна спілка «Молодіжні Ініціативи» тощо. Це добровільні неприбуткові молодіжні громадські організації, які на основі спільних інтересів об'єднують та підтримують молодь Харківської області, працюють над реалізаці-

єю соціально значущих молодіжних програм, серед яких: програма сприяння молодіжної зайнятості та розвитку молодіжного підприємництва, просвітницькі заходи для молоді, що бажає відкрити власну справу, соціальний проект «Крок до успіху», «Перший регіональний конкурс бізнес-ідей», Бізнес квест для молодих підприємців «Бізнес, банки, два стволи», «Школа малого бізнесу», тощо.

Також у Харкові проходить Міський конкурс студентських проєктів «Харків – місто молодіжних ініціатив», спрямований на підтримку ініціатив студентів Харкова щодо розробки та реалізації соціальних, дослідницьких, інформаційних, творчих, волонтерських, прикладних проєктів.

Взагалі напрями розвитку молодіжного підприємництва передбачають створення сприятливих умов для організації власної справи: заходи, пов'язані з навчанням та популяризацією підприємницької діяльності, організацію системи консультування та наставництва, розширення можливостей молоді в отриманні фінансових та матеріальних ресурсів для реалізації стартапів, виплату одноразової допомоги для відкриття бізнесу, надання пільгових цільових кредитів, створення бізнес-інкубаторів, пошук грантових пропозицій від зарубіжних організацій тощо [33].

У цьому сенсі, дуже велике значення зараз набуває бізнес-освіта, яка дає можливість набути нові знання, практичні навички, необхідні для поліпшення результатів роботи, підвищення продуктивності праці, досягнення певної мети, що є чинником успіху у молодіжному підприємстві [34].

Для ефективного продуктивного співробітництва між владою, освітою та починаючими підприємцями у галузі активізації стартап-руху потрібен бути налагоджений відповідний інструмент комунікації. Його роль може відігравати онлайн-платформа. На думку автора, такий спосіб для початку бізнесу та комунікації був би найбільш продуктивним та раціональним, як з боку майбутніх підприємців, так і з боку влади. Онлайн-платформа повинна бути створена на головному сайті міста, або окремою сторінкою, але при підтримці і повній координації міської влади. На сторінці обов'язково повинні бути присутні не тільки усі практико-методичні та нормативно-правові документи щодо започаткування стартапу, а й експертна онлайн-допомога. Якщо ми бажаємо бачити розвиток сегменту молодіжного підприємництва, влада повинна усіляко стимулювати цей процес. Тож, молоді підприємці повинні мати змогу отримати професійну

безкоштовну консультацію з приводу будь якого етапу започаткування власної справи і подальшого її розвитку: реєстрація в режимі онлайн, статистичні викладки економічного стану певних бізнес-сегментів або регіонів, податкові консультації, консультації з маркетингу, дизайну тощо.

Бізнес в Інтернеті є наразі найстрімкішим у зростанні, найзручнішим та не потребує великих інвестицій. Саме тому – немає потреби у офлайн-консультуванні, нехай влада залишить ці зайві фінансові та трудові витрати приватним фірмам, які можуть стати у нагоді підприємцям з приводу вузькоспеціалізованих питань, потребуючих ретельного аналізу та дослідження.

Щодо подальшого розвитку платформи, може стати можливим створення інтерактивного додатку для B2B комунікації між надавачами різноманітних послуг для підприємців та бізнесу: аутсорсингові послуги з бухгалтерського обліку, з фінансів, дизайну, маркетингу тощо. Так як влада не може займатися рекламою окремих юридичних осіб або ФОП, можуть бути надані посилання на найнадійніші сайти-агрегатори, на яких були б зібрані перевірені надавачі відповідних послуг, можуть бути представлені методичні поради щодо підбору таких послуг та осіб, які їх пропонують, або може навіть бути запропонований внутрішній рейтинг таких сайтів-агрегаторів. Як ми бачимо, є багато шляхів для розвитку у даному напрямку, і що найголовніше, така онлайн-платформа абсолютно точно не буде коштувати багато. З точки зору міського бюджету – це така дрібничка, але ж який був би величезний крок з точки зору корисності та зростання частки малого бізнесу.

B2B (від англ. «business-to-business») – бізнес для бізнесу) – це частина ринку, на якому здійснюється купівля-продаж товарів та послуг між компаніями. Це і є основоположною відмінністю від напрямку B2C (від англ. «business-to-customer») – бізнес для споживача), метою якого є обслуговування роздрібних клієнтів. Основна задача систем B2B – підвищення ефективності взаємодії компаній на ринку.

За прогнозами Frost&Sullivan, до 2020 року світовий ринок електронної B2B-комерції буде вдвічі більшим, ніж ринок B2C (\$6,7 трлн і \$3,2 трлн відповідно) через швидку міграцію виробників і оптовиків із застарілих систем до відкритих, онлайн-платформ [35].

Звичайно, реалізація такого проекту, як онлайн-платформа для комунікації влади та бізнесу та B2B потребує зусиль. І, дивлячись на те, яку жагу до дій демонструє влада, можна очікувати відповідний органі-

чний крок від представників громадськості із запропонуванням такої ініціативи. Наголосимо ще раз, що розробка проекту та самої онлайн-платформи не потребує багато зусиль, найбільший обсяг роботи буде полягати у верстці та організації роботи такої інтерактивної системи. І саме із останніми двома пунктами буде необхідна допомога з боку влади, – на це потрібне фінансування та підтримка, а також, звичайно, можливість впроваджувати дану ініціативу на базі міської влади.

Висновки

Дослідження феномену стартап-руху та механізмів його підтримки у контексті розвитку молодіжного підприємництва дозволило:

визначити стартап як нещодавно створену або таку, що знаходиться в процесі створення, компанію, організацію, бізнес-структуру, бізнес-модель, функціонування якої базується на інноваційній ідеї та командній роботі в умовах критичної невизначеності з метою отримання високого прибутку та здатності до масштабування; було виділено характерні ознаки, різновиди та етапи розвитку стартапів;

ознайомлення з механізмами державної підтримки стартап ініціатив в Україні та іноземним досвідом у цій сфері дозволило дійти висновку, що така діяльність притаманні високорозвиненим інноваційним державам, але майже відсутня в Україні. Заходи, які відбуваються у цій сфері, охоплюють лише громадські ініціативи, освітні проекти у ВНЗ, навчання у бізнес-утвореннях, але на законодавчому рівні необхідні ініціативи щодо впровадження інноваційних ідей, щоб законодавство надавало допомогу у правовому полі, а не ставало перешкодою на шляху до впровадження стартап-ініціатив;

окреслення перспективних напрямків розвитку молодіжного підприємництва включає створення старт-ап центрів, відкриття бізнес-інкубаторів, бізнес-просторів, платформ, територій, фаб-лабів та інших утворень з підтримки бізнес-ідей серед молоді. Важливим при цьому виявляється наявність багатьох можливостей для здобуття знань та практичних навичок у сфері бізнесу. Для початку продуктивного співробітництва між владою та починаючими підприємцями потрібен відповідний інструмент комунікації, який може бути розроблений у вигляді муніципальної онлайн платформи для B2B комунікацій.

Важливо розуміти – підприємцями не народжуються, ними стають. Тож якщо є бажання, ідеї, енергія та готовність брати відповідальність, то можна знайти можливості, партнерів та інвестиції.

Список використаної літератури

1. Стартап: теоретичний, практичний та правовий аспект / І. В. Кравець // Інтелектуальна економіка: глобальні тенденції та національні перспективи : матеріали II Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., 26 трав. 2016 р. – Житомир : ЖНАЕУ, 2016. – С. 274–284.
2. Рис Э. Бизнес с нуля : метод Lean Startup для быстрого тестирования идей и выбора бизнес-модели / Э. Рис; [пер. с англ. А. Стативка]. – М. : Альпина Паблишер, 2012. – 253 с.
3. Этапы развития стартапов [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://startup-house.ru/stati-pro-startapy/link/etapy-razvitiya-startapov>.
4. Корнух О. В. Стартап як прогресивна форма інноваційного підприємництва [Електронний ресурс] / О. В. Корнух, А. В. Маханько. – Режим доступу: http://www.investplan.com.ua/pdf/23_2014/8.pdf
5. Мрихіна О. Б. Перспективи стартап-компаній у контексті конкурентоспроможного розвитку українського ринку високих технологій / О. Б. Мрихіна, А. Р. Стояновський, Т. І. Міркунова // Актуальні проблеми економіки. – 2015. – № 9. – С. 215–225.
6. Мельниченко О. А. Стартап : сутність, ознаки, етапи розвитку [Електронний ресурс] / О. А. Мельниченко, О. В. Мельниченко. – Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/conf/2016-2/doc/4/01.pdf>.
7. УК «Альянс. Венчурний бізнес» [Електронний ресурс] / Офіційний сайт. – Режим доступу : <http://venture-biz.ru>.
8. Стартап [Електронний ресурс] / Вікіпедія. – Режим доступу : <http://wikipedia.org>.
9. Мельниченко О. В. Підготовка стартаперів: проблеми та підходи до їх вирішення [Електронний ресурс] / О. В. Мельниченко // Проблеми інженерно-педагогічної освіти, 2016. – Режим доступу: <http://problemypedosvity.uipa.edu.ua/article/view/103451/108545>.
10. Терешко Ю. В. Особливості розвитку інтернет-стартапів в Україні: реалії і перспективи / Ю. В. Терешко, Т. М. Тардаскіна, Л. Д. Богатирьова // Актуальні проблеми економіки. – 2015. – № 12. – С. 435–443.
11. The Global Innovation Index 2017 [Electronic resource] / Analysis explore the interactive database of the gii 2017 indicators. – Johnson Cornell University, INSEAD The Business School for the World, WIPO – World Intellectual Property Organization, 2017. – Available at: URL: <https://www.globalinnovationindex.org/analysis-indicator>
12. Ковальова А.Ю. Підходи до створення успішного стартапу: світовий досвід [Електронний ресурс].м – Режим доступу: http://confcontact.com/2014_02_meshko/37_Kovalyova.htm

13. Ситник Н. І. Концептуальні основи стартапів: їх сутність і класифікація / Н. І. Ситник // Бізнес Інформ. – 2016. – № 8. – С. 64-68. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2016_8_11.

14. Лещук А. О. Державна підтримка розвитку стартапів в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.businesslaw.org.ua/derjavna-pidtrymka-rozvytku-startapiv/>.

15. Объем венчурных инвестиций в украинские стартапы в 2017 году вырос в три раза до \$300 миллионов [Електронний ресурс] / – Режим доступу: <https://economics.unian.net/finance/10022492-obem-venchurnyh-investiciy-v-ukrainskie-startapy-v-2017-godu-vyros-v-tri-raza-do-300-millionov-mert.html>.

16. В Україні на початок 2017 року нараховано 21,6 млн користувачів інтернету [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://promo.semantrum.net/uk/2017/04/21/v-ukrayini-na-pochatok-2017-roku-narahovano-21-6-mln-koristuvachiv-internetu/>.

17. У 2017 році українські стартапи зібрали близько \$ 2 млн [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://prompolit.info/2017/09/17/u-2017-rotsi-ukrayinski-startapi-zibrali-blizko-2-mln/>.

18. Український стартап потрапив до ТОП-25 престижного конкурсу з робототехніки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zaxid.net/ukrayinskiy-startap-potrapiv-do-top-25-prestizhnogo-konkursu-z-robototekhniki_n1444091

19. Курченко О. О. Державна підтримка стартапів у країнах ЄС: уроки для України / О. О. Курченко // Вісник Інституту економіки та прогнозування. – 2016. – Б. №. – С. 65-71.

20. Кабмін виділить близько 4 мільйонів на локальні арт-стартапи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/news/2018/01/30/633526/>.

21. Стартап-центр First Capital [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://fcapital.biz/project.php?id=1OperaStable\Shell\Open\Command>.

22. Гранти ЄС на українські стартапи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tyzhden.ua/Society/207884>.

23. Саліхова О.Б. Про бідного стартапа замовите слово / О.Б. Саліхова, О.О. Курченко // Еко- номіст. – 2016. – 7 червня [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ua-ekonomist.com/12893-pro-bdnogo-startapa-zamovite-slovo.html>.

24. Україна як країна-стартап [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://glavcom.ua/columns/v_pekar/ukrajina-yak-krajina-startap-455182.html

25. Офіційний сайт проекту Еразмус+ «Вищі навчальні заклади для молодіжного підприємництва» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://heifye.hduht.edu.ua/index.php/ru/>.

26. ХДУХТ – вперше в Україні – грантоотримувач та координатор проекту за Програмою Еразмус+ (напрямок КА2: Розвиток потенціалу молоді) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.hduht.edu.ua/index.php/ru/news/1567-erasmus>.

27. Про затвердження Міської програми «Молодь Харкова» на 2018-2021 роки [Електронний ресурс] / Рішення Харківської міської ради від 08.11.17 № 832/17. – Режим доступу: <http://kharkiv.rocks/reestr/663875>.

28. У Харківській області стартував проект з підтримки молодіжних стартапів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kharkivoda.gov.ua/news/76461?sv>.

29. «Рука допомоги»: на Харківщині роздали понад 1 мільйон на стартапи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-regions/2341564-ruka-dopomogi-na-harkivsini-rozdali-ponad-1-miljon-na-startapi.html>.

30. Проект «KHARKIV IT UNICORNS 2017 STARTUP SPACE!» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://student.kh.ua/event/proekt-kharkiv-unicorns-2017-startup-space/>.

31. У Харкові оголосили конкурс проектів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://varta.kharkov.ua/news/city/1128935>.

32. Розпочато прийом заявок на участь у проекті «Новий відлік-3» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.irf.ua/allevnts/news/novyividlik3/>.

33. Мерзляк А. Механізм державної підтримки самозайнятості молоді: вітчизняна практика та зарубіжний досвід / А. Мерзляк, Є. Боярін // Державне управління та місцеве самоврядування. – 2016. – Вип. 4. – С. 73-80.

34. Піддубна К. С. Роль бізнесової освіти в розвитку молодіжного підприємництва / К. С. Піддубна // Міжнародний науковий форум: соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент. – 2013. – Вип. 13. – С. 19-33.

35. Eliot Burdett (2016). The Biggest B2B Sales Trends in 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.peaksalesrecruiting.com/2016-b2b-sales-trends>.

THE USING OF PRODUCTS OF PROCESSING HONEYSUCKLE IN THE TECHNOLOGY OF FONDANT-CREAM SWEETS Author – Denysenko I., Supervisor – Kokhan O.	208
2. ECONOMICS AND ADMINISTRATION.....	229
CONSOLIDATION OF TRANSPORTATION AND WAREHOUSING PROCESSES ON THE INTERNATIONAL MARKET AS A COMPROMISE BETWEEN EXPENSES AND QUALITY OF LOGISTICS SERVICES Author – Pavelchuk M., Supervisor – Pokhylchenko O.	229
THE MANAGEMENT STRUCTURES’ ORGANIZATION AND ITS FORMATION AT THE CONFECTIONARY INDUSTRY ENTERPRISES BASED ON THE LOGISTICS PRINCIPLES Author – Paschyna A., Supervisor – Sedikova I.	252
STYLES AND METHODS OF LEADERSHIP AND THEIR IMPACT ON ORGANIZATIONAL BEHAVIOR OF EMPLOYEES (ON THE EXAMPLE OF JSC "GLZ" CENTROLIT ") Author – Garelenko A., Supervisor – Drahun M.	275
DEVELOPMENT OF YOUTH ENTREPRENEURSHIP BY THE WAY STARTUP-MOVEMENT SUPPORT IN UKRAINE Author – Semenov A., Supervisor – Kushnir T.	293
THE STRATEGY OF PROVIDING COMPETITIVENESS OF THE ENTERPRISE IN THE IT INDUSTRY Author – Moroz A., Sharaenko O., Supervisor – Pizhuk O.	312
ASSESSMENT OF THE OPTIMAL CAPITAL STRUCTURE OF UKRAINIAN AGRICULTURAL HOLDINGS (KERNEL HOLDING S.A., MHP S.A.) Author – Fedorova T., Minina V., Supervisor – Kulakovsky T.	337
BASIS OF INTELLECTUAL SECURITY MANAGEMENT OF THE ENTERPRISE Author – Kemska V., Supervisor – Maznyk L.	356
ORGANIZATIONAL AND TECHNICAL FORMS OF IMPLEMENTATION OF INNOVATIONS IN MEDIUM-SIZED ENTERPRISES OF FOOD INDUSTRY Author – Paliichuk V., Supervisor – Pasichnyk Y.	385
POTENTIAL OF THE AUTO BUSINESS: THE ANALYSIS OF THE EFFICIENCY OF USE Author – Yaroshenko O., Zinchenko V., Supervisor – Riepina I.	395

Наукове видання

Міжнародний конкурс студентських наукових робіт

BLACK SEA SCIENCE 2018

Матеріали

Верстка – Н.М. Ковальчук

Формат 60x84/16. Гарнітура Times New Roman.
Умовно-друк. арк. 48,07. Тираж 300. Замовлення № 0518-105.

Видавництво і друкарня – Видавничий дім «Гельветика»
73034, м. Херсон, вул. Паровозна, 46-а, офіс 105
Телефон +38 (0552) 39 95 80
E-mail: mailbox@helvetica.com.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 4392 від 20.08.2012 р.